

Zsilinszky Mihály 1838 — 1925

A magyar közéletnek megint gyásza van: Zsilinszky Mihály valóságos titkos belső tanácsos tegnap hosszú szenvedés után meghalt. Zsilinszky Mihály neve egy egész korszakot jelent: egyike volt azoknak, akik a maguk munkájával, a maguk közéleti szereplésével és egyéni súlyával szinte jelentősi voltak annak az időszaknak, amelyet Ferenc József-időknek jelöl meg a történelem. Zsilinszky Mihály hosszú évtizedeken keresztül összeforrott a magyar politikával, amelyben azonban az alkotást, a munkát, a cselekvést képviselte. Bár a politika odaláncolta magához egyéniségének igazi jelentőségét, nem annyira politika, mint a munka, a tudományos és szervezői munka adta meg. Évtizedeken keresztül ott ült íróasztalánál, hogy mint tudós, kitermelje magából elmúlt korszakok történetét és mint hivatalnok, megszabja rendjét a magyar közoktatásügynek, amelynek egyik első harcosa, első ismerője és irányítója volt.

Zsilinszky Mihály egyike volt azoknak a keveseknek, akik a liberalizmus korában saját erejükből, nem pedig családi összeköttetések révén emelkedtek a legmagasabb polcra. Hihetetlen munkaerőt, szellemi és fizikai képességet hozott magával, amelyet mindig a köz javára tudott gyümölcsözővé tenni. Már egész fiatalon feltűnt

Budapestre vonatkozó újságcikkok

Szerző:

Cím: *Zsilinszky Mihály*
1838 - 1925.

Forrás:

Sorozat

Bn
(Hely)

1925. 10. 6.
(Idő)

(Köt. v. füz.) (Oldal)

Osztályozás

92

Idő

Személy

Hel

nagy szellemi képességeivel, akaraterejével és szívósságával. 1838. május elsején született Békéscsabán. Elemi iskoláit szülőhelyén és Orosházán, a gimnáziumot pedig Szarvason végezte el. 1858-ban a budapesti protestáns teológia akadémia hallgatója lett, mert édesatyjának minden vágya az volt, hogy fia evangélikus pap, vagy tanár legyen. Időközben Fabiny Teofil családja körében működött, mint nevelő, innen a berlini egyetemre iratkozott be hallgatónak. A berlini egyetemen kívül végiglátogatta Németország és Svájc több egyetemét, később pedig Franciaországban és Olaszországban tett tanulmányutakat. Külföldi útját az önképzésre használta, úgy, hogy mire huszonhárom éves korában visszajött Magyarországra, egyike volt a legképzettebb és legműveltebb magyar embereknek. Hazatérése után 1861-ben a szarvasi főgimnáziumhoz hívták meg a történelem és a magyar irodalom rendes professzorának, ahol azzal kezdte meg működését, hogy a kor és az iskoláztatás igényeinek megfelelő tankönyvet írt. Fanatikusan magyar ember volt, aki tanári elfoglaltsága mellett papi minőségben is hirdette az igét, a tótajki gyülekezetben és ott hirdette a magyarság igéjét és egyike volt az ottani evangélikus elem megmagyarosítóinak.

1874-ben meghalt édesatyja, mi-

re lemondott tanári állásáról. Ekkor tevékenyebb résztvett a közéletben, belekerült a vármegyei törvényhatósági bizottságba, ahol csakhamar feltűnt nagy szónoki képességével és hatalmas kultúrájával. 1875-ben a gyomai kerület megválasztotta országgyűlési képviselőjévé s ettől kezdve egy ciklus kivételével egészen a forradalom kitöréséig tagja maradt a magyar országgyűlésnek. Két cikluson keresztül a gyomai kerületet, több cikluson keresztül pedig Zólyomot és Szarvast képviselte a parlamentben. Parlamenti munkássága idején élénk résztvett a tanügyi és gazdasági bizottságok munkájában. Tagja volt a horvát regnikoláris bizott-

ságnak, továbbá az alapok és alapítványok jogi természetének meghatározására kiküldött bizottságnak, egyideig jegyzője is volt a képviselőháznak s úgy szintén tagja a delegációnak. Amikor 1875-ben Tisza Kálmán vezetésével megalakult a szabadelvű párt, Zsilinszky Mihály csatlakozott az új párthoz és az öreg Tisza Kálmán bizalmát csakhamar megszerezte, úgy hogy egyike lett legkedvesebb embereinek. A politika mellett azonban idejének legnagyobb részét a tudománynak és a protestáns egyháznak szentelte. Először a csabai egyház, később pedig az ország legnagyobb kiterjedésű békéscsabai evangélikus egyházmegye választotta meg felügyelőjéül. 1903-tól 1910-ig a bányai evangélikus egyházkerület felügyelője volt. 1889-ben Csong-

régiben tüdőgyuladást kapott, amely a közel 90 éves öreg urat sírba vitte. Halálát kiterjedt és előkelő rokonság gyászolja, így vitéz Bajcsy-Zsilinszky Endre nagybátyját vesztette el az elhunytban.

Zsilinszky Mihály temetése — mint lapzártakor értesülünk — szerdán délután négy órakor lesz a Magyar Tudományos Akadémia oszlopesarnokából.

rad vármegye, 1892-ben pedig Zólyom vármegye főispánjává nevezték ki. 1895 február 20-án I. Ferenc József király a vallás- és közoktatásügyi minisztérium politikai államtitkárává nevezte ki s ezt az állását egészen 1904-ig való nyugalombavonulásáig be is töltötte. Hosszú közéleti pályáján sok kitüntetés érte. I. Ferenc József a Lipót-rend nagykeresztjével tüntette ki államtitkárságának tizedik évében pedig valóságos belső titkos tanácsosi rangra emelte. Nagy közéleti és hivatali elfoglaltsága mellett irodalmilag is sokat foglalkozott. egyháztörténelmi munkáiért a Magyar Tudományos Akadémia 1878-ban levelező, 1899-ben pedig rendes taggá választotta. Tagja volt a Magyar Földrajzi, régészeti és pedagógiai társulatoknak s a Protestáns Irodalmi Társaságnak.

Óriási munkaereje volt. Pedagógiai, történelmi, irodalmi és egyháztörténelmi munkáit, továbbá művészettörténelmi tanulmányai 80 kötetet is meghaladnak. A kolozsvári s genfi egyetemeknek honoris causa doktora volt.

Közéleti munkássága épp úgy megszerezte a legnagyobb tekintélyt, mint tudományos munkássága. Életének legutolsó esztendejéig állandóan reggel hat órakor kezdte munkáját s csak délután fejezte be. Munkánélkül nem tudott lenni, a munka volt éltető eleme. Zsilinszky Mihályt a forradalom eseményei rendítették meg először életében, amikor Tisza István tragikus halálát meghalotta, lelkileg valósággal megtört. Akkor kezdett betegeskedni s nem